

DE NIJDAMSTRA TYNGE

● PERIODIEK VOOR DE GESLACHTEN
NIJDAM, NIEUWDAM, VLEER, WIJNIA

NIJDAMSTRA

Orgaan der Nijdamstra-Stichting

Thans - Vroeger.

Wij hebben het tegenwoordig, in deze tijd van hoogconjunctuur, bijzonder goed.

Nou ja, volmaakt is het niet; wij hebben allen onze persoonlijke wensen.

Misschien is er over de kwetsbaarheid wel het een en ander te zeggen, zowel buiten als binnen onze grenzen.

Een kabel van de elektrische centrale (mag om mij ook iets anders geweest zijn) bij de bekende Niagara waterval was vernield en een miljoen Amerikanen waren verstoken van electriciteit; een te vroeg ingevallen winter in ons land, was er de oorzaak van dat men bij een koude gaskachel moest zitten; een kastje bij de electr. centrale, dat enige centimeters naar rechts of links was geschoven, was er de oorzaak van dat we het 3 kwartier buiten electrisch licht moesten stellen. Wij zijn wel kwetsbaar, zelfs in vredestijd.

Maar ik dwaal af.

Wij hebben het toch in Nederland bijzonder goed.

Bedelaars of landlopers, we zien ze niet meer.

Vroeger moest men dikwijls dit "beroep" kiezen en wie dit beroep opgenomen had stond buiten de samenleving.

In oude tijden hebben in ons land de magistraten getracht de bedelarij en landloperij tegen te gaan door strenge wetten en harde straffen.

Een menigte plakkatzen zijn uitgevaardigd, waarbij de schooiers en zij die hem herbergden bedreigd werden met schavotstraf, geseling, brandmerken, pijniging, verbanning en tuchthuisstraf, ja zelfs met de doodstraf.

In 1545 werden ze gestraft met het opensplijten van de neus; in 1554 werd bepaald, dat, wie bij herhaling op bedelarij werd betrapt, voor levenslang naar de galeien moest worden gebracht.

Voor al het platteland werd verontrust door benden.

Het enige wat in onze tijd hieraan nog herinnerd is een bord bij vele boerderijen: "Wacht U voor de kwade hond".

Nu, het bord prijkt nog aan een paal, de hond is allang dood. Of niet soms?

Volgens het plakkaat van 1559 waren er onder deze landlopers ook, die de religie hadden, besmet waren met dwalingen en het waagden te prediken.

Afgedankte soldaten zwierven door het land tot schrik en

overlast van de klooster-bewoners.

Ze waren brutaal, aten op vastendagen vlees, namen weg wat los zat.

Soms werden de burgers door de gerechtsdienaars opgeroepen om te helpen met de kloppachten.

Bedelaars, die zonder meer slechts om een aalmoes of een stuk brood hadden gevraagd, werden alleen met geseling gestraft, en in het tuchthuis opgesloten.

De drieffjachten, zo zal ik ze maar blijven noemen, hadden op ongeregelde tijden plaats.

In de regel waren het vaste armenjagers. Ze hadden een rode mantel met gele voering en waren gewapend en hadden een gedresseerde hond bij zich.

Alle wrede en verschrikkelijke straffen hebben geen eind kunnen maken aan de bedelarij.

Telkens werd het nodig geoordeeld, dat nu hier, dan daar de omstreken werden "uitgekamd".

Het laatst heeft het plaats gehad in 1808 in de Gemeente Arnhem. Aan het eind van de 17e eeuw werd het Laagse bos bijzonder onveilig gemaakt door bedelaarsbenden.

Nu moet ik toch nog even iets vertellen over de bedelarij te Amsterdam.

Daar werden aan deze ongelukkigen verlov tot bedelen gegeven. Ze kregen dan een penning van de stedelijke regering. De bedelaarspenning vertoonde aan de ene zijde het wapen van Amsterdam en aan de andere een kreupele man op krukken. De vrouwen, die wegens bedelarij in het werkhuis te Amsterdam werden opgesloten, moesten touw pluizen, spinnen, weven en naaien; de mannen kregen weer ander werk, het maken van vloermatten, dweilen en zakken.

Zeer hard was het voor de Joden, die ook op de Sabbath moesten werken en blootshoofds en met gevouwen handen bidden. De Joden hebben zeker in alle eeuwen het hard moeten verduren, zelfs in ons lief vaderland.

En in andere landen?

Laat me hierover zwijgen. We kunnen het lezen in de dagbladen.

In de 18e eeuw kon een Jood die in het Werkhuis te Amsterdam was opgesloten op zaterdag verlov van zijn werk ontvangen, als hij in vijf dagen evenveel had afgedaan als de anderen in zes.

Dit laatste doet mij denken aan datgene wat in de bijbel

staat over het joodse volk in ballingschap in Egypte, zoals we dit kunnen lezen in "Exodus".

Sommige bedelaars en bedelaressen zijn zo vermaard geweest, dat hun naam of hun bijnaam staat opgetekend in de geschiedenisboeken.

Men is in het algemeen nog al "sterk" in het geven van een bijnaam, ook de Amsterdammers.

Zo lang is het immers nog niet geleden dat bij een verkiezing in de hoofdstad de naam prijkte van Had-je-me-maar.

In Amsterdam werd van Kersttijd tot Pasen door de armenmeester uitdeling gehouden van brood, kaas, boter en turf.

Jammer dat vele stumpers het gekregene verkochten voor drank.

Schilders en schrijvers hebben zich steeds beijverd de bedelaars in den "kunst" te betrekken.

De barre winter van negentig.

"Het is hier winterweer, koude, sneeuw en gladde straten; maar de lente komt!", zo schreef de voorzitter mij. Inderdaad. Nu ik dit schrijf staat er een felle snijdende Oostenwind, de weg is vrijwel onbegaanbaar door opvriezing, we dachten de winter al zo ongeveer achter de rug te hebben en we zitten er weer midden in.

"Maar de lente komt!" Onwillekeurig denk ik daarbij aan het boek van Herman de Man "De barre winter van negentig". Het geslacht dat deze winter bewust heeft beleefd is grotendeels uitgestorven. Maar hun verhalen herinner ik mij nog uit mijn jeugd. Het moet een geweldige winter geweest zijn, die winter van 1890.

Daarbij speelden natuurlijk ook mee de ons nu primitief aandoende omstandigheden. Slechte verbindingen. Vrijwel geen sociale voorzieningen. Dit alles maakte dat de gevolgen van een zeer strenge winter veel harder aankwamen dan dit in onze tijd mogelijk zou zijn.

In tien hoofdstukken beschrijft Herman de Man evenzoveel fragmenten in het lijden gedurende deze winter. Een lijden, dat niet alleen zich beweegt in de richting van honger, armoede, gebrek aan alles. Dat ook. Maar ook een lijden, dat

voorkomt uit de veranderde mentaliteit der mensen. Rijke mensen, die aan niets gebrek hebben, maar die door gebrek aan bezigheid, die hun gewone levensvulling missen, zichzelf verliezen.

Die worden meegesleurd in dol en onverantwoordelijke vermakelen en zo eerst zichzelf en daarna ook hun bezit zien verloren gaan.

Elk der tien hoofdstukken eindigt in deze geest: "Hij wacht, hij wacht..... dagen stapelen zich tot weken, weken tot maanden, en eindelijk.....wie had daar nog waarlijk op durven hopen..... eindelijk is het toch zomer geworden na dit apocalyptische getij, na deze barre winter van negentig".

Degene, waarvan gezegd wordt: "Hij wacht, hij wacht....." is de Houten Gert. Een merkwaardige, maar ook zo zeer onsympathieke figuur. Een man die alles opoffert om geld te verdienen. Die geen grein medelijden kent. Die aan het eind van elk der negen eerste hoofdstukken weer opduikt, omdat hij telkens weer kans ziet uit de ellende van anderen eigen voordeel te scheppen.

Tot het tiende hoofdstuk. Dat draagt als opschrift: "De houten Gert heeft geweend."

Dat is het einde.

Zijn geld heeft hij behouden. Zijn bezit is groter geworden. Maar zijn vrouw kent hem niet meer. En zijn dochter is hij kwijt. De houten Gert heeft geweend, want zijn levensgeluk is verwoest. Door zijn eigen begeerte.

Wat kunnen mensen toch dwaas zijn.

Als of alles in dit leven draait om geld, om bezit, om welvaart. Alsof het veroveren daarvan levensgeluk betekent. Er zijn duizenden, die een prachtig leven konden hebben, doch wier leven en dat van hun huisgenoten wordt verwoest door dat ene woordje: "meer".

Dit is een wijsheid, die aanspreekt.

Ik weet dat ieder redelijk denkend mens hier "ja" op zegt. Het is echter zo moeilijk uit deze wijsheid te leven. Vroeg of laat, op de ene of de andere wijze, welbewust of geleidelijk meegesleept, plotseling kan het besef doordringen, dat je kans loopt ook tot deze meer-strevers te gaan behoren.

Het begeren is zo sterk, het bezit schijnt zo schoon, de bezorgdheid die dekking zoekt kan zo groot zijn.

En wie daar aan toe geeft, ziet het winter worden in zijn

leven.

Wat is het toch rijk, dat wij een Bijbel hebben, waar Christus ons in leert:

"Verzamelt u geen schatten op aarde, waar mot en roest ze ontoonbaar maakt". (Matth. 6: 19)

"Weest niet bezorgd over uw leven, wat gij zult eten of drinken" (Matth. 6 : 25), en waarin de alles omvattende liefde van God beschreven wordt, zich uitende in geven: "Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft." (Johannes 3 : 16).

Wie dit aanvaardt, hij ziet het zoner worden in nimmer gekende heerlijkheid.

Koedijk

H. Nijdam Lzn.

Een professor van de Berlijnse medische universiteit, was op zekeren dag in zijn laboratorium aan het werk. Rondom hem stonden alle mogelijke medische instrumenten en flessen.

Onverwacht ontving hij bezoek van een beroemd buitenlandse collega, die zijn werk met belangstelling gadesloeg.

De aandacht van de Prof. was hoofdzakelijk op een klein pannetje gericht, dat buitengewoon hard stond te stomen.

"Raadt u eens wat ik daarin kook?" sprak de professor.

De bezoeker begon een hele rij van hoogst gevaarlijke micro-organismen op te sommen, maar de professor schudde maar steeds van "neen".

"Wel wat kookt u daar dan in? Zeg het mij toch?" zei de vreemdeling een beetje ongeduldig.

"Een worst", antwoordde de professor en haalde ze meteen uit de pan.

J A A R O V E R Z I C H T 1 9 6 5

=====

Donaties (contributie)	f.	233.50	Uitgave: "Nijdamstra-Tynge"	f.	555.58
Abonnementsgelden	"	926.25	Contributie "Ned. Genealo-		
Vrijwillige bijdragen	"	45.25	gisch Verbond"	"	15.--
Doorverkoop WAPEN=borden, tegels	"	115.--	Donatie: "Fryske Akademy"	"	10.--
Losse verkoop delen	"		Aankoop WAPEN=borden, tegels"		195.--
Nijdamstra Boek	"	30.--	Drukwerken	"	19.05
			Porti en telefoonkosten	"	42.62
			Reis- en verblijfkosten	"	22.75
			Vergaderkosten	"	-.--
			Diversen	"	10.--
			Gestort op Spaarrekening	"	480.--
Totaal	f.	1350.--	Totaal	f.	1350.--
		=====			=====

Dank zij Uw aller medewerking, door het verschuldigde gedurende het boekjaar te voldoen, ben ik nu een half jaar eerder met mijn financieel overzicht, dan over 1964. (zie augustusnummer, 17e jaargang)

Aan bovenstaande gegevens valt weinig toe te voegen, daar ze stuk voor stuk voor zichzelf spreken.

Alleen de toename van de spaarrekening heeft nog wel een kleine toelichting nodig.
Het saldo bij de Rijkspostspaarbank bedraagt momenteel f. 2.842.03

Dit bedrag bestaat uit:

<u>I. Stichtingsgelden</u>		f. 100.--
<u>II. Aanschaffingsfonds:</u>		
Beginsaldo	f. 69.79	
vrijwillige bijdragen	" 45.25	
gekweekte rente	" 73.89	" 188.93

<u>III. Algemene Reserve</u>		
Beginsaldo	f. 2.118.35	
Bijstorting	" 434.75	" 2553.10
	-----	-----
		f. 2842.03
		=====

In werkelijkheid is het "bezit" f. 80.-- hoger, wat uit het jaaroverzicht valt op te maken.

Aan verkoop WAPEN= bord en tegels werd besteed	f. 195.--
waarvan werd doorverkocht voor	" 115.--

Nog in voorraad 1 bord en 1 tegel maakt die	f. 80.--
	=====

Tot slot nog een woord van dank aan U allen voor de vlotte financiering.

Dat dit zo moge blijven is de wens van de penningmeester.

C. van der Schoot Azn.

SNEEK, februari 1966.

WILT U ER OOK GEBRUIK VAN PALEN?

Momenteel kunt U briefpapier bedrukt met het Nijdamstra-
Wapen en uw adres, alsmede enveloppen, bestellen bij onze
penningmeester.

De kosten bedragen per 100 vel plus enveloppen f. 20.--.

Bestellingen per giro!

U weet het giro-nummer.

De Voorzitter.

F A M I L I E - B E R I C H T E N
=====

Voor de vele blijken van medeleven tijdens mijn
verblijf in het ziekenhuis en bij mijn thuis-
komst, en voor de vele cadeaus die ik mocht
ontvangen, betuig ik mijn hartelijke dank.

W. TJALSMA-NIJDAH.

Oppenhuizen 41, december 1965.

Heden overleed zacht en kalm onze lieve man, vader, groot-
en overgrootvader

HENDRIK GJALT NIEUWDAM,

in de ouderdom van 86 jaar, na een gelukkige echtvereniging
van ruim 52 jaar.

Ureterp, 29 december 1965.

Ureterp: R. Nieuwdam-Posthumus
F. Mulder-Nieuwdam
H. Mulder

Drachten: A. de Ruiters-Nieuwdam
A. de Ruiters

Heerenveen: T. de Boer-Nieuwdam
W. de Boer

Winterswijk: G. Nieuwdam
G. Nieuwdam-Ottema

Ureterp: H. Nieuwdam
A. Nieuwdam

klein en achterkleinkinderen.

FAMILIE-NIEUWS.

=====

BOTSING IN HOLLERTS

Doorgereden na aanrijding.....

Vannacht omstreeks twaalf uur werd in Hollerts de heer
Wijnja uit Uitwellingerga in zijn Volkswagen aangereden
door een tegemoetkomende grote zwarte wagen.

De Volkswagen werd zwaar beschadigd, doch de heer Wijnja

liep geen letsel op. De andere auto reed door in de richting Lemmer.

Het ongeluk gebeurde bij de brug over de Jeltessloot. De tegemoetkomende wagen week plotseling naar links uit. Uit de zijkant van de Volkswagen werd een groot stuk gereken.

De politie stelt een onderzoek in naar de dader.

De oproep.

In het Kerstnummer van ons familieblad plaatste ik een oproep.

Waarvoor? Och, laat het me niet herhalen.

U is ongetwijfeld nieuwsgierig hoeveel er aan de oproep gevolg hebben gegeven.

Laat me het laatste zinnetje van de noodkreet herhalen:

"laat mij niet in de kou staan".

Ik heb hier achter geen uitroepetekens geplaatst, maar een punt gezet.

Nu het is bij een punt gebleven.

Het lag in mijn voornemen hierover niet te schrijven, maar het zat me te hoog om dit voor me zelf te houden.

Ik heb eens de uren opgeteld dat ik intens gewerkt heb aan het december-nummer.

Het waren er maar 45.

Red.

De hoge hoed.

=====

Bij een officieel bezoek, moet dikwijls "de hoge" op.

Door alle jaren heen, handhaaft de "schoorsteen" zich. De eerste "hoge" werd gedragen in Londen in het jaar 1797.

Een bekend hoedenmaker John Hetherington, wiens specialiteit het was nieuwigheden in zijn vak uit te vinden, wandelde in

januari 1797 door de straten van Londen met op zijn hoofd een monsterachtige, uit zijde vervaardigd "schoorsteen" die een zeldzame glans had.

De werking die het ding op voorbijgangers maakte, vooral op vrouwen, was ontzettend.

Verschillenden vielen flauw.

Ja, het werd dikwijls in de straten van Londen, een pa. Mijnheer Hetherington moest zich voor het gerecht verantwoorden, en werd toen veroordeeld tot een straf van 50 pond sterling.

De glanzende hoge hoed heeft het tot hoog aanzien in de wereld gebracht.

De uitvinder is er direct niet rijk van geworden.

Humor in Frankrijk.

Onder de franse dominees wordt het volgende door verteld. Er zijn kerken die als ze een predikant nodig hebben een man zoeken met:

De kracht van een adelaar,

de zachtmoedigheid van een duif,

de gratie van een zwaan,

het doordringende oog van een valk,

de trouw van een zwaluw,

het nachtelijk uithoudingsvermogen van een uil,

de energie van een groene specht en

de deftigheid van een pauw.

En als ze eenmaal zo'n vogel gevonden hebben, dan verwachten ze dat hij leeft op het menu van een kanarie.

Goethe en Beethoven.

De twee grote meesters gingen eens samen in de omstreken van Karlsbad wandelen.

Overal waar ze passeerden gingen de wandelaars opzij en groetten eerbiedig.

Goethe werd daardoor ontstemd en sprak: "Het is onaangenaam, ik houd niet van die complimenten."

Beethoven echter antwoordde: "Excellentie, laat het u niet aanderen, de complimenten gelden mij!"

--o-o-o-o-o-o-

LODEWIJK XIV en het boertje.

=====

Lodewijk XIV leed in zijn laatste levensjaren veel aan hardnekkige koorts, die bij elke aanval langer duurde. Bij een der aanvallen was de koorts zeer hevig en wilde maar niet wijken, niet tegenstaande de voornaamste geneesheren van Parijs alle middelen beproefd hadden. Toen meldde zich bij de eerste kamerheer des konings een eenvoudige boer aan, die aanbood de koning van de koorts af te helpen.

Het optreden van de man was zo eenvoudig en toch zelfbetoest, dat de koning besloot, het middel te beproeven. Werkelijk was de koning in korten tijd van de koorts bevrijd en beloonde zijn redder koninklijk.

De medische faculteit verborg haar ergernis en besloot de natuurarts de doctortitel te verlenen. De boer had geen begrip, welke strik men hem hiermede zou leggen.

Hij was daarom zeer verrast toen de deken der faculteit hem mededeelde, dat volgens de Statuten der medische faculteit de beëdiging van een doctor in de medicijnen door een korte medische uiteenzetting moest worden voorafgegaan en daar het voor de hand lag, na het pas beleefde koortsgeval en de gelukkige genezing daarvan, zo verzocht hij de

heer doctorandus, om een verklaring van de natuur en het wezen der koorts.

De in de val gelokte boer begreep dadelijk, wat men met hem voorhad, hij herstelde zich echter op bewonderenswaardige wijze en antwoordde toen de deken zweeg, na een kalme buiging voor de aanwezigen:

"Daar u een uiteenzetting voor nodig houdt, mijne heren, zo wil ik mij daaraan niet onttrekken, dus antwoord ik op de vraag van de deken, in eens, alles wat ik daarop te zeggen heb: de koorts is een ziekte, die ik genezen maar niet verklaren kan, die gij daarentegen, wel verklaren, maar niet genezen kunt!"

Hij maakte nogmaals een stijve buiging en verliet de zaal, de heren zeer verbaasd achterlatende.

-x-x-x-x-x-

Keizer Alexander I van Rusland reisde eens per extra post, en als naar gewoonte incognito en van slechts een generaal vergezeld.

Door onoverkomelijke hindernissen, die men in een woud aantrof, werd men gedwongen een voetpad in te slaan.

De keizer stapte uit en begaf zich te voet met zijn generaal op weg, totdat ze aan een watertje kwamen waarover geen brug nog plank lag.

Het water was drassig en diep, zodat beiden radeloos bleven staan. Daar kwam eensklaps, alsof hij geroepen was een boer aan, die al spoedig aanbod de keizer en zijn reisgenoot op zijn rug over te dragen.

De Keizer kwam eerst aan de beurt en was weldra hoog en droog aan de overkant.

Het overdraagloon bedroeg tien roebels.

"Nu moet gij ook mijn kameraad overdragen", sprak de Keizer tot de boer, "ook voor tien roebels."

Dadelijk was de boer in het water om het geld te verdienen. Hij nam nu de generaal op zijn brede schouders, maar was nog niet halverwege, toen de Keizer hem toeriep: "Vijftig roebels, als gij hem laat vallen". De boer lichtte zijn arm op.

"Honderd roebels als gij mij overdraagt!" riep de generaal.

"Twee honderd roebels als gij hem afwerpt", klonk het weer.

De boer stond stil.

"Vooruit! Vooruit!" schreeuwde de generaal, "gij krijgt vijfhonderd roebels".

Acht honderd roebels! riep de Keizer en de boer liet beide armen zakken. De generaal riep: Duizend roebels, en nu geen gekheid meer.

Zo kwam de generaal dan eindelijk aan de andere kant. De boer nam zijn draagloon in ontvangst.

De generaal echter noteerde dien avond: "Voor 2 kop koffie 10 roebels, voor het overdragen van Zijne Majesteit over een beek 10 roebels, voor het overdragen over een beek van generaal X 1000 roebels.

-o-o-o-o-o-o-o-

Richard Wagner kon vaak bij de repetities van zijn werken om de geringste oorzaken grof worden.

Gedurende een repetitie van "Parsival" leunde de balletmeester van een kleine hofschouwburg, die aan de regie moest meewerken, in gedachten verzonken tegen een pilaar. Het speurende oog van de Meester had hem spoedig ontdekt.

"Wat sta je daar toch te dromen, oude schaapskop", riep de dirigent plotseling uit, "je begrijpt er niets van. Ga liever aan je werk." De arme man sloop stilletjes weg, onder het gichelen der aanwezigen. Na de repetitie nodigde de Meester zijn kunstenaar op een diner in de villa "Walmfried". De beledigde balletmeester verklaarde echter te zullen komen, indien Richard Wagner zelf hem genoegdoening gaf.

De eetzaal vulde zich en ook de balletmeester kwam binnen.

"Wel", vroeg een collega verwonderd, "heeft de Meester u waarlijk genoegdoening gegeven?" "Zeker", antwoordde de aangesprokene en trok fijntjes glimlachend aan zijn baard.

"Toen de Meester mijn besluit vernam, kwam hij op me toe en zei: "Nu zie ik toch, dat je werkelijk een oude schaapskop bent!"

Daarna kon ik natuurlijk niet langer beledigd zijn!

-o-o-o-o-o-o-

-o-o-o-o-

-o-

BESTUUR NIJDAMSTRA - STICHTING:

Voorzitter: T. Nijdam, Coornhertstraat 12, Leeuwarden,
tel. 05100 - 22167.

Secretaresse: M.H. Nijdam-Nijholt, Robert Kochstraat 21,
Leeuwarden, tel. 05100-21232.

Penningmeester: C. v.d. Schoot Azn., Leeuwarderweg 63,
Sneek, tel. 05150-3028.

LEDE N:

H. Nijdam-Smit, Boerhavelaan 113, Groningen.

A. Vleer, H. Sytstrastraat 18, Sneek.

K. Nijdam, Anna v. Burenstraat 14, Sneek.

=====
POSTREKENING: 82.67.24 t.n.v. penningmeester NIJDAMSTRA-
STICHTING, Sneek.

FAMILIEBLAD: "De Nijdamstra-Tynge", lid/abonnees betalen:
f. 4.25 per half jaar. Donateurs (leden
f. 1.-- per half jaar).

REDACTEUR: T. Nijdam, Coornhertstr. 12, Leeuwarden.

ADMINISTRATIE: K. Nijdam, Anna v. Burenstr. 14, Sneek,
tel. 05150 - 3739.

BIJ ONBESTELBAARHEID GAARNE RETOUR AAN:
Anna van Burenstraat 14, Sneek, zo mo-
gelijk met opgave van nieuw adres.
